

А. Петраускас, В. Тимошенко, М. Хададова

ДОСЛІДЖЕННЯ НА ГОРОДИЩІ В м. МАЛИН

У 2018 р. виповнилося 140 років від початку перших розкопок городища в м. Малин. Вони були розпочаті в 1878 р. видатним українським археологом В. Антоновичем. Роботи на городищі проводили також П. Третяков, М. Кучера та Б. Звіздецький. Із 2015 р. регулярні планові дослідження проводяться Житомирською експедицією ІА НАНУ за участі студентів Житомирського держуніверситету ім. І. Франка та Малинського технічного ліцею.

За більш ніж віковий період накопичено значну кількість археологічних знахідок, виявлено, досліджено і частково, проведено реконструкцію археологічних об'єктів, які репрезентують оборонні, житлові, побутові, господарські та ремісничі споруди археологічної пам'ятки. Встановлено основні періоди функціонування городища та формування на його основі середньовічного міста. Виявлені артефакти: побутові предмети, ремісничі інструменти, зброя, які репрезентують різні аспекти матеріальної культури стародавнього населення Малина передані до фондів Малинського краєзнавчого музею і включенні до його експозиції.

На місці стародавнього городища проводяться підготовчі роботи по розбудові музею-скансену Стародавній Малин.

У польовому сезоні 2018 р. проводились розкопки найбільш ранніх оборонних споруд, з яких починалося формування стародавнього тисячолітнього міста. У роботі експедиції, окрім студентів Малинського технічного ліцею під керівництвом С. Коваленко, брали участь вихованці гуртка «Історико-археологічного краєзнавства» Центру позашкільної освіти м. Коростень під керівництвом А. Іваненко.

Знахідки, які отримані під час зачистки частини рову, що виходив до схилу котловану господарського приміщення ХІХ ст., були

представлені фрагментами ліпних посудин празько-корчацької культури. З метою отримання більшої кількості датуючих знахідок та уточнення культурно-хронологічної належності оборонної споруди було проведено перетин рову траншеєю шириною 2 м. У результаті у верхній частині заповнення рову, яке утворилося після припинення його функціонування, досліджено частину житлової споруди та побутової печі з двома етапами перебудови, датованої ХІІІ–ХІV ст. Під час дослідження поду печі виявлено вмазані в нього фрагменти глиняного сопла від сиродутного горна, шматки металургійного шлаку, крупний точильний камінь та шматки плінфи.

У стратиграфічному прошарку, який утворився безпосередньо над шаром засипки рову, а також в нижньому шарі заповнення, який сформувався на момент засипання рову і припинення його експлуатації, були зафіксовані фрагменти ранньогончарних посудин. За своїми показниками техніки виготовлення, гончарної маси, способу механічної обробки зовнішньої та внутрішньої поверхонь, способом нанесення орнаменту та елементами і композицією його вони можуть бути датовані в межах ІХ–Х ст. Враховуючи наявність подібних керамічних посудин в археологічних комплексах городищ з території Древлянської землі, які мають виразні ознаки раптової загибелі внаслідок військової навали, можна припустити, що найбільш ранні оборонні укріплення малинського городища зносяться під час каральних походів київських дружин в середині Х ст. Для визначення часу формування найбільш ранніх оборонних укріплень городища необхідні додаткові археологічні розкопки на площі, де розміщувався оборонний вал, з метою виявлення решток перекритих ним археологічних комплексів та встановлення їх хронологічних особливостей.